

10

Kako naša zajednička
budućnost u Istočnoj
Evropi i Centralnoj Aziji
ovisi o desetogodišnjim
djevojčicama

Portreti i činjenice iz regije uz izvještaj
„Stanje svjetske populacije 2016.“
Populacijskog fonda Ujedinjenih nacija

Obrazovanje

„Da bi se moji snovi ostvarili potrebno je dobro obrazovanje u školama i mnogo objavljenih knjiga u svijetu“

Sesili ima 10 godina i dolazi iz Tbilisija, Gruzija. Pohađa jednu od najboljih škola u zemlji. Sesili je pametna, odgovorna, vedra i ljubazna djevojčica i nadarena slikarica. Zanima je umjetnost i književnost. Sesili voli svoj život i kaže da će se truditi da ga održi jednako lijepim. Najvažnije joj je da bude iskrena i da nikada ne laže.

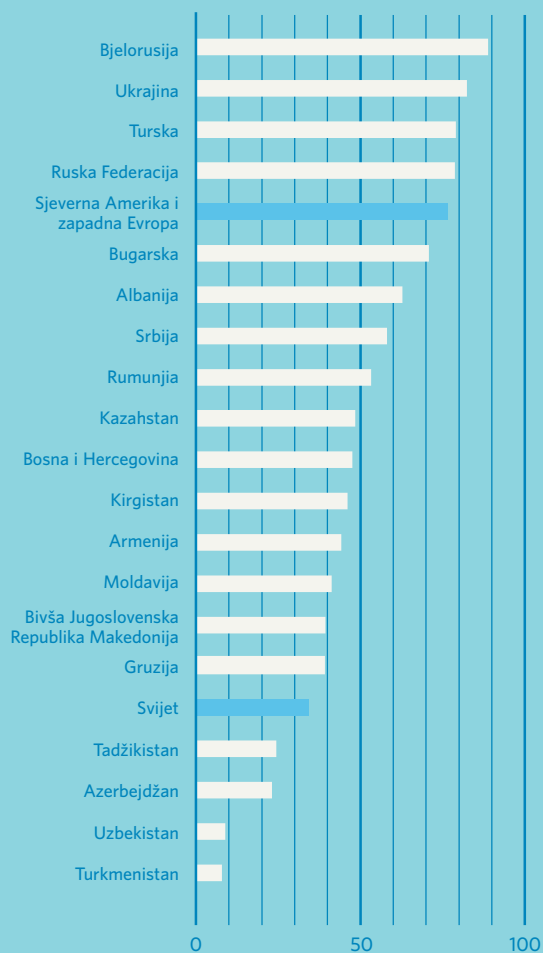
10

Foto: UNFPA/Dina Oganova

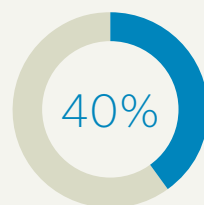
Ulaganje u kvalitetno obrazovanje doprinosi izgradnji ljudskog kapitala.

STOPA UPISA U INSTITUCIJE VISOKOG OBRAZOVANJA, %

→ Situacija

Većina desetogodišnjaka i desetogodišnjakinja u ovoj regiji pohađaju školu. Upisuju se u srednje škole gdje su stope upisa uglavnom iznad 90%.¹ Izgledi su dobri i u visokom obrazovanju. Iako stope upisa u visokom obrazovanju značajno variraju u različitim državama regije (vidi grafikon) u većini zemalja oko 40% srednjoškolaca ili više nastavlja obrazovanje nakon srednje škole. Djevojke su očigledno zastupljenije u visokom obrazovanju – od ukupno 19 zemalja u regiji, samo njih pet bilježi veći broj studenata, nego studentica.

SREDNJOŠKOLACA ILI VIŠE NASTAVLJA OBRAZOVANJE U VEĆINI ZEMALJA

→ Niko neće biti isključen

Mladi Romi nailaze na višestruke prepreke u pristupu obrazovanju, a nesrazmjernost u stepenu obrazovanja između romske i neromske populacije i dalje je velik. Utvrđeno je da preko 30% mladih Roma nema ni osnovno obrazovanje u nekim zemljama u regiji, a udio mladih Roma sa fakultetskom diplomom nigdje ne prelazi 1%.² Cijena isključenosti Roma iz obrazovanja je visoka: gubitak produktivnosti iznosi do 3,7% BDP-a u Bugarskoj, na primjer, ne računajući pri tom finansijske gubitke zbog nižih poreznih prihoda i viših rashoda za socijalno osiguranje.³

¹ Uz neke izuzetke u Jugoistočnoj Evropi i Centralnoj Aziji. Izvor: UNESCO Institut za statistiku

² Komparativni pregled obrazovanja Roma. Analiza Regionalne ankete Roma 2011. UNDP/ Svjetska banka/EK, Radni materijali o inkluziji Roma, Razvojni program Ujedinjenih nacija, 2012.

→ Zbog čega je to važno?

Ulaganje u priuštivo kvalitetno obrazovanje je ključno kako bi se osiguralo da adolescenti i mladi mogu ostvariti svoj puni potencijal. Ovakva ulaganja također doprinose izgradnji ljudskog kapitala društva. To je posebno važno u zemljama koje se pripremaju za posljedice niskog fertiliteta i starenja stanovništva.

→ Šta treba uraditi?

Daljim povećanjem stepena obrazovanja i kvalitete obrazovanja zemlje ove regije mogu očekivati značajan ekonomski povrat u vidu rasta godišnjeg BDP-a per capita za do 1,7%.⁴ Investicije se ne smiju zaustaviti na formalnom školskom obrazovanju, jer iskustva u fazi ranog rasta i razvoja uvelike utiču na socijalne ishode. To uključuje politike kojima se roditeljima omogućuje da ostvare balans između posla i porodice.

³ Ekonomski troškovi isključenosti Roma, Svjetska banka, april 2010.

⁴ Ulaganje u mlade u Istočnoj Evropi i Centralnoj Aziji, Regionalni ured UNFPA za Istočnu Evropu i Centralnu Aziju, Tematska publikacija br. 2, 2014.

Foto: UNFPA/Aleksandar Milovanovski

Dječiji brak

„Ne planiram se rano udati. Htjela bih prvo završiti obrazovanje.“

Gjulsefa ima 10 godina i živi sa bratom i roditeljima u Skopju, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija. Njen otac je zaposlen u općini, a majka je higijeničarka u Gjulsefinoj školi. Porodica živi u naselju Shuto Orizari gdje uglavnom žive Romi. Gjulsefa govori materinji romski jezik kod kuće, ali voli makedonski i želi postati profesorica makedonskog jezika.

10

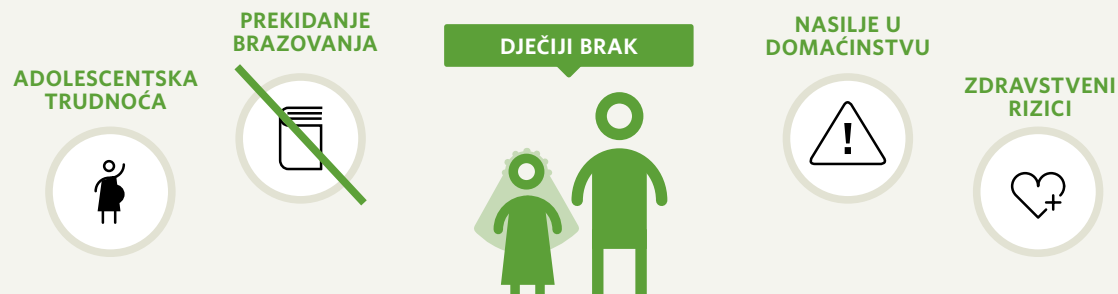

Dječiji brak je ukorijenjen u obezvrjeđivanju djevojčica i potiče takvo razmišljanje.

Osoba koja kasnije stupi u brak ima veće izgleda da završi obrazovanje, radi i dalje ulaže prihod u svoju porodicu.

→ Situacija

Dječiji brak je uobičajena praksa u dijelovima regije, posebno na Balkanu i u Turskoj, a čini se da je u porastu i na južnom Kavkazu i u Centralnoj Aziji. Teško je doći do pouzdanih podataka, s obzirom na to da je dječiji brak obično nezakonit, često se sklapa neformalno i stoga ne postoje formalne evidencije.

→ Zbog čega je to važno?

Dječiji brak je štetan za djevojčice i ograničava njihove izgleda u životu. Udaja obično podrazumijeva da djevojčice moraju prekinuti obrazovanje, naročito ako zatrudne. To značajno ograničava njihove mogućnosti da ostvare svoj puni potencijal. Ovi brakovi, koji su često prisilni, u mnogim slučajevima dovode do iskorištavanja i nasilja u domaćinstvima u koja djevojčice dođu. Rani brak također često podrazumijeva i rano rađanje, sa svim dodatnim rizicima za majku adolescentske dobi i njenu bebū.

→ Niko neće biti isključen

Dječiji brak je povezan sa socijalnom isključenosti, tradicijom, siromaštvom i geografskom izolacijom, te je češća pojava u ruralnim zajednicama i nekim manjinskim grupama, naročito Romima. Primjerice u Srbiji 57% Romkinja su se udale prije 18. godine života (u odnosu na ispod 7% u općoj populaciji), a 17% čak i prije 15. godine života.¹

→ Šta treba uraditi?

Potreban nam je mnogo veći angažman na mijenjanju stavova o dječijem braku i općenito statusu žena i djevojčica. Bez ovog angažmana na terenu, uključujući i rad sa vjerskim vođama, neće doći do značajnijih promjena, a veliki broj djevojčica će dječijim brakom i dalje biti uskraćene za svoju budućnost.

¹ Istraživanje višestrukih pokazatelja u Srbiji, UNICEF, 2014.

Foto: UNFPA/Tayfun Dalkılıç

Adolescentska trudnoća

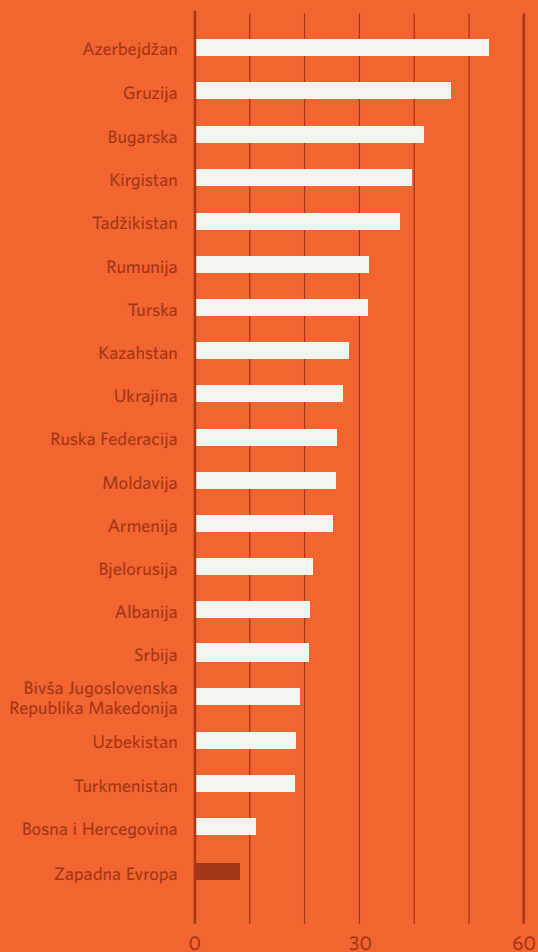
„Želim da porastem, ne želim se rano udati. Želim da imam dvoje djece, djevojčicu i dječaka.“

Azize ima 10 godina i živi u mjestu Şanlıurfa na jugoistoku Turske. Veći dio godine nije kod kuće, jer su joj roditelji migrirajući poljoprivredni radnici. Azize pomaže u čuvanju braće i sestara, čišćenju šatora u kojem žive i mnogim drugim kućanskim poslovima. Ipak, kad god ima vremena odlazi u privremenu školu koja je sada uspostavljena u šatorskom kampu. Njeni roditelji koji su imali 15 godina kada se Azize rodila oboje žele da njihova kćerka stekne dobro obrazovanje po svaku cijenu. Azize želi jednog dana postati doktorica.

Rano rađanje održava generacijsko siromaštvo.

RAĐANJA NA 1.000 ŽENA STAROSTI 15-19 GODINA

→ Situacija

Iako broj adolescentskih trudnoća opada u ovoj regiji, još uvijek mnogo više djevojčica zatrudni i rodi u tinejdžerskoj dobi, nego što je to slučaj među njihovim vršnjakinjama u Zapadnoj Evropi (vidi grafikon). U Azerbejdžanu i Gruziji koje bilježe najveći broj adolescentskih trudnoća u regiji, stopa adolescentskog fertiliteta je viša za oko šest puta.

→ Zbog čega je to važno?

Rano rađanje je povezano sa većim zdravstvenim rizicima i za majku i za bebu. Na globalnom nivou su komplikacije u trudnoći i na porodu drugi najčešći uzrok smrti u starosnoj grupi 15-19 godina. Adolescentska trudnoća se također često negativno odražava na životnu perspektivu djevojčica, jer mnoge od njih prekidaju obrazovanje i teško pronalaze posao. U mnogim slučajevima rano rađanje održava siromaštvo i socijalnu isključenost kroz generacije.

→ Niko neće biti isključen

Neke grupe stanovništva su neproporcionalno pogođene adolescentskom trudnoćom. To uključuje adolescentice u braku (vidi Dječiji brak), adolescentice iz grupa niskih prihoda ili iz ruralnih područja, mlade koji ne pohađaju školu, i jezičke, vjerske i nacionalne manjine, uključujući Rome. U Srbiji, na primjer, stopa rađanja u adolescentskoj dobi kod Roma je 157, što je preko sedam puta više od nacionalne stope od 22.

BORBA PROTIV DJEČIJEG BRAKA

PREKIDANJE OBRAZOVANJA

NEZAPOSLENOST

KOMPLIKACIJE NA PORODU

SIROMAŠTVO

ZDRAVSTVENI RIZICI

→ Šta treba uraditi?

S obzirom na to da je kvalitetan seksualni odgoj rijetko prisutan u školama u regiji, uvođenje takvih programa u škole širom regije, uz usluge prilagođene mladima, je jedan značajan način za osnaživanje tinejdžera da se informiraju prije nego naprave izbor i da izbjegnu neželjene trudnoće. U slučajevima kada adolescentska trudnoća proizilazi iz dječijeg braka, moraju se uvesti strožije mjere za borbu protiv ove štetne prakse (vidi Dječiji brak).

SEKSUALNI ODGOJ

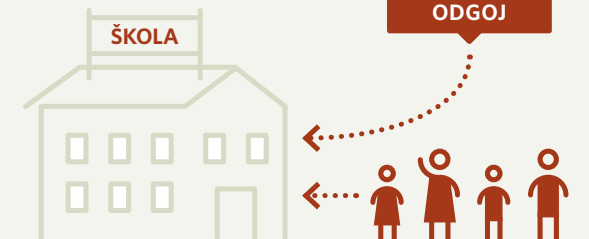

Foto: UNFPA Kirgizstan

Zapošljavanje

„Kad porastem želim biti policajka, jer policija čuva red i mir. I sviđa mi se njihova uniforma.“

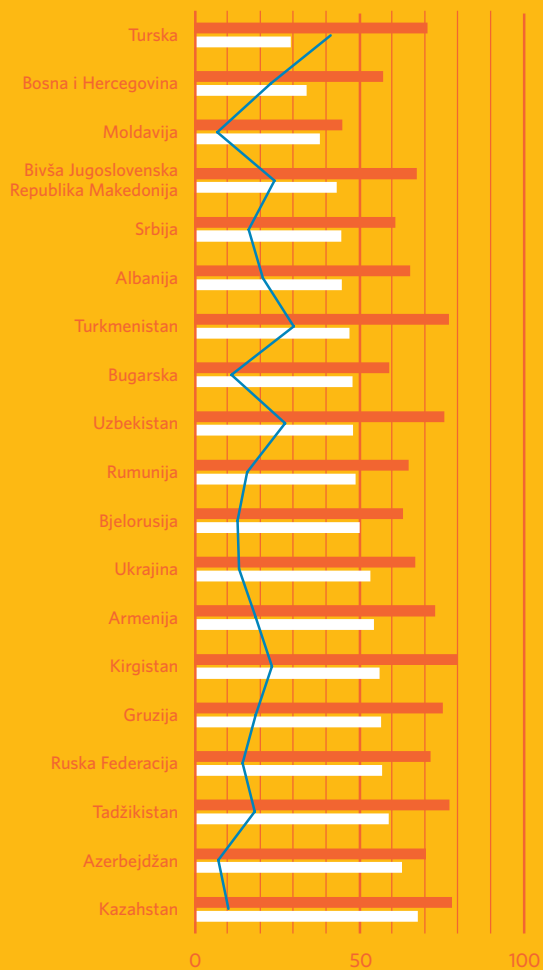
10

Akak ima 10 godina i dolazi iz Biškeka u Kirgistanu. Živi sa ocem i starijim bratom. Akak ide u školu i uz to pomaže ocu koji drži tezgu na pijaci. Svaki dan odlazi po hranu u Centar za zaštitu djece.

Kada više žena radi, privrede rastu.

UČEŠĆE U RADNOJ SNAZI, MUŠKARCI I ŽENE, %

● Učešće muškaraca ● Učešće žena — Nesrazmjer

Izvor: Svjetska banka, podaci za 2014.

→ Situacija

Premda djevojčice često imaju bolji uspjeh u školi od dječaka u ovoj regiji (vidi Obrazovanje), evidentan je suprotan nesrazmjer u zapošljavanju. Mnogo manje žena nego muškaraca je prisutno u formalnom zapošljavanju u svim zemljama regije (vidi grafikon). Nesrazmjer je najveći u Turskoj, gdje je učešće žena u radnoj snazi samo 30%. Nasuprot tome, učešće žena u radnoj snazi je relativno visoko u Istočnoj Evropi, južnom Kavkazu i dijelovima Centralne Azije (u nekoliko slučajeva i iznad prosjeka OECD-a od 51%), što je nasljeđe Sovjetskog Saveza gdje se radilo na uključivanju žena u radnu snagu.

→ Niko neće biti isključen

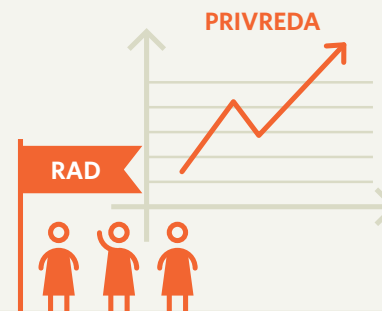
Žene sa nižom stručnom spremom će prije biti isključene sa tržišta rada. U Turskoj, na primjer, velika migracija u gradove donijela je to da mnoge nekvalificirane žene koje su ranije radile u poljoprivredi nisu mogle raditi, jer prihodi koje bi ostvarivale za posao koji mogu raditi ne bi bili dovoljni da se pokriju troškovi čuvanja djece i pomoći u domaćinstvu.¹

¹ Učešće žena u radnoj snazi u Turskoj: trendovi, determinante i strateški okvir, Svjetska banka, Organizacija za državno planiranje Turske, 2009.

→ Zbog čega je to važno?

Kada više žena radi, privrede rastu. Istraživanja pokazuju da veće učešće žena u radnoj snazi dovodi do bržeg ekonomskog rasta. Sa starenjem stanovništva, povećanje učešća žena u radnoj snazi doprinosi ublažavanju uticaja na sve manju radnu snagu. Međutim, uslijed tradicionalnih rodni normi, nedostatka radnih okruženja prilagođenih porodičnim ljudima i tradicionalnih rodni uloga, mnoge žene ostaju kod kuće i brinu za djecu (vidi Balans posla i života).

→ Šta treba uraditi?

Ulaganje u obrazovanje i mogućnosti zapošljavanja za djevojčice i djevojke i omogućavanje priuštivih vrtića za djecu, su ključni faktori za povećavanje učešća žena u radnoj snazi. Plaćeni roditeljski dopust je također izuzetno važan, ali ne bi trebao trajati predugo, kako žene ne bi predugo izbivale sa tržišta rada. Ove mjere treba pratiti razbijanje tradicionalnih rodni stereotipa koji obezvrjeđuju djevojčice i žene i izlažu ih štetnim praksama i nasilju.

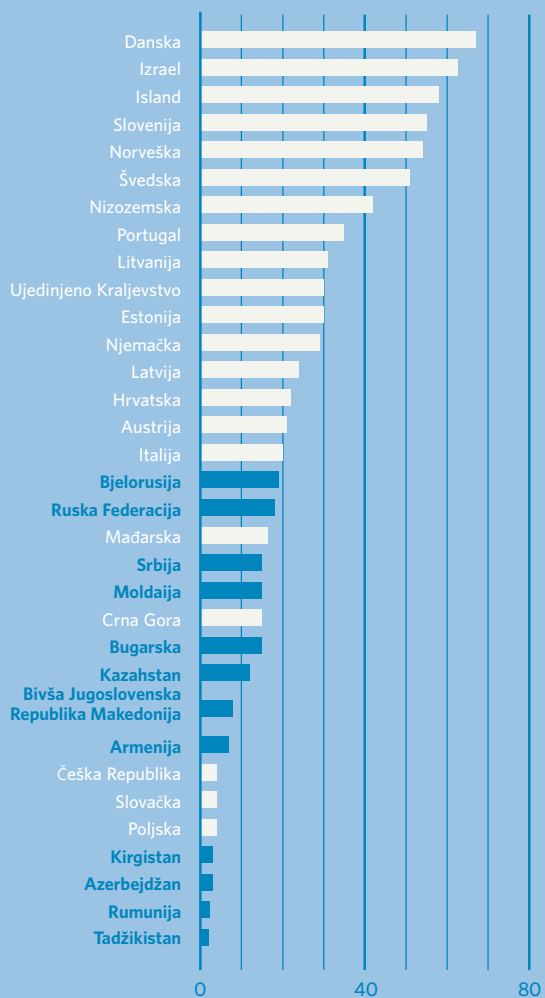
Foto: UNFPA Moldova

„Željela bih imati karijeru“

Tina ima 10 godina i dolazi iz Kišinjeva u Moldaviji. Njeni su roditelji oboje zaposleni - majka radi kao računovođa u jednom institutu za istraživanje, a otac joj je inženjer. Tina mnogo vremena provodi sa dvadesetdvogodišnjom tetkom i jednog dana želi biti krojačica i imati vlastitu radnju. Voljela bi imati dvoje djece kada odraste.

UPIS DJECE DO 3 GODINE STAROSTI U VRTIĆE, 2012.

→ Situacija

Premda su djevojčice i djevojke u ovoj regiji općenito dobro obrazovane (vidi Obrazovanje), mnoge od njih nikada ne uđu na tržište rada ili ga vrlo brzo napuste (vidi Zapošljavanje). Razlog za to je da je ženama teško kombinirati posao i porodicu, jer društvene norme nalažu ženama da ostanu kod kuće, vrtići su rijetki i skupi, a aranžmani za roditeljski dopust nedovoljni.

→ Niko neće biti isključen

Mnoge porodice, naročito one siromašnije, nemaju pristup vrtićima, jer su mnoge ustanove u regiji zatvorene od devedesetih godina prošlog stoljeća naovamo, dok su druge uvele naplatu ili povećale troškove svojih usluga. To za posljedicu ima vrlo niske stope upisa (vidi grafikon). Aranžmani za roditeljski dopust također dovode siromašnije porodice u nepovoljan položaj. Naime, iako oba roditelja mogu koristiti roditeljski dopust u većini zemalja, dopust za očeve je uglavnom plaćen samo djelomično ili pak nikako.

→ Zbog čega je to važno?

Visok nivo obrazovanja djevojčica i žena predstavlja veliki potencijal za društveni i ekonomski razvoj regije. Taj potencijal u većoj mjeri ostane neiskorišten ukoliko ne postoje politike koje ženama (i muškarcima) omogućuju da ostvare balans između odgoja djece i izgradnje profesionalne karijere. Donošenje takvih politika također pomaže u rješavanju problema uzrokovanih starenjem i smanjenjem stanovništva, jer je parovima lakše da imaju onoliko djece koliko zaista žele. Trenutna situacija je takva da mnogi parovi u regiji imaju manje djece nego što bi to zaista željeli.

Žene u regiji su visoko obrazovane, ali postoji rizik da taj potencijal ostane neiskorišten.

→ Šta treba uraditi?

Politike vezane za balans posla i porodice trebaju osigurati da oba roditelja mogu dijeliti i koristiti roditeljski dopust, te da postoji pristup priuštvim i kvalitetnim vrtićima. Ovo mora biti dio širih aktivnosti na prevazilaženju tradicionalne raspodjele rodnih uloga i podjele poslova na muške i ženske.

Foto: UNFPA/Denys Panchenko

10

Sigurnost okruženja

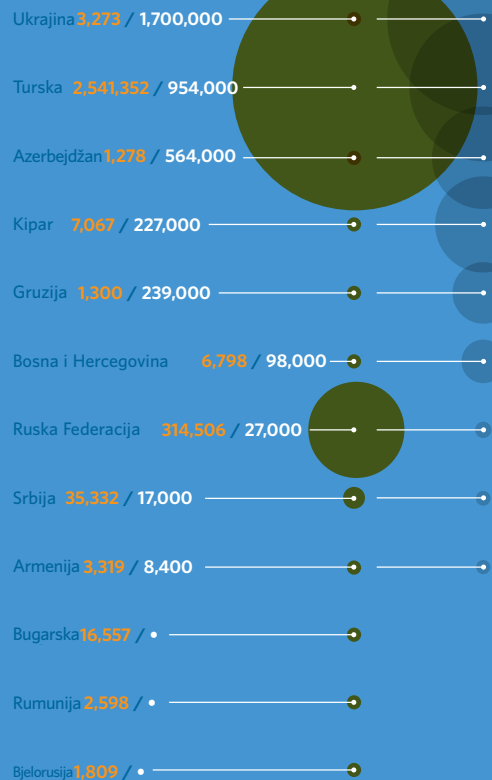
“Rat treba prestati”

Olja ima 10 godina i dolazi iz Donjecka u Ukrajini. Zajedno sa svojim roditeljima bila je prisiljena otići iz svog grada kada je počelo granatiranje 2014. godine. Jedno vrijeme porodica nije imala gdje pa su se selili iz jednog mjesta u drugo. Na kraju su lokalne nevladine organizacije pomogle Oljinom ocu da nađe posao i porodica je dobila stan. Olja ide u školu i omiljeni predmet joj je historija.

Izbjeglice i interno raseljene osobe

IZBJEGLICE I INTERNO RASELJENE OSOBE ZBOG SUKOBA ILI NASILJA U ISTOČNOJ EVROPI I CENTRALNOJ AZIJI

Izvor: IDMC, UNHCR, kraj 2015.
Samo zemlje sa preko 1.000 izbjeglica ili IRL

→ Situacija

Milioni ljudi u regiji su pogođeni humanitarnim krizama uzrokovanim sukobima i prirodnim katastrofama. Borbe u istočnoj Ukrajini dovele su do raseljavanja velikog broja ljudi, a još više ljudi je iz Sirije i drugih zemalja uništenih ratom izbjeglo u Tursku i druge dijelove regije. Žene i djevojčice su posebno ranjive u kriznim vremenima.

→ Niko neće biti isključen

Krizne situacije nesrazmjerno pogađaju žene i djevojke adolescentske dobi. One su izložene većem riziku od neželjene trudnoće, maternalne smrti i bolesti, seksualnog i rodno zasnovanog nasilja i iskorištavanja, kao i spolno prenosivih infekcija, uključujući HIV.

→ Zbog čega je to važno?

Važno je da sigurnost i zdravlje djevojčica i žena bude u fokusu humanitarnih odgovora, jer njihove specifične potrebe i ranjivosti često budu zanemarene. Koristi takvog pristupa su odmah vidljive, ali se mogu prenijeti i u budućnost, u vrijeme obnove i povratka dostojanstva ljudi i uspostavljanja normalnog života.

→ Šta treba uraditi?

Potreban je veći fokus na specifičnim potrebama žena i djevojčica od samog početka vanredne situacije. Međutim, ako se tako radi tek kada kriza nastupi, već je kasno. Zemlje trebaju unaprijed povećati svoju spremnost za vanredne situacije.

Djevojčice u adolescentskoj dobi su posebno ranjive u kriznim vremenima.

Foto: UNFPA/Besfort Kryeziu

“Nemam uslova da idem u školu”

10

Bogatstvo/ulaganje u djecu

Kejsi ima 10 godina i živi u jednom selu na jugu Albanije. Kejsi je ranije živjela u barakama ispod jednog mosta sa majkom koja zarađuje za život skupljajući limenke. Sada živi sa bakom, ali porodica i dalje nema dovoljno novca da je upiše u školu. Kejsi bi voljela da se njena petnaestogodišnja sestra koja je udata u inostranstvu vrati i živi s njom. Želi biti frizerka kada poraste.

Ulaganje u zdravlje i obrazovanje djevojčica i djevojaka je ključno za izlazak iz kruga siromaštva i isključenosti.

U DIJELOVIMA REGIJE
MNOGI LJUDI ŽIVE SA
MANJE OD

3.10 USD
DNEVNO

→ Situacija

Premda Kejsina situacija nije uobičajena u ovoj regiji, mnogi ljudi žive u siromaštvu i socijalnoj isključenosti, naročito u dijelovima Centralne Azije i južnog Kavkaza gdje značajan dio stanovništva živi od manje od 3,10 američkih dolara dnevno.¹ Također postoje slučajevi siromaštva u drugim dijelovima regije, uključujući i neke manjinske grupe.

→ Zbog čega je to važno?

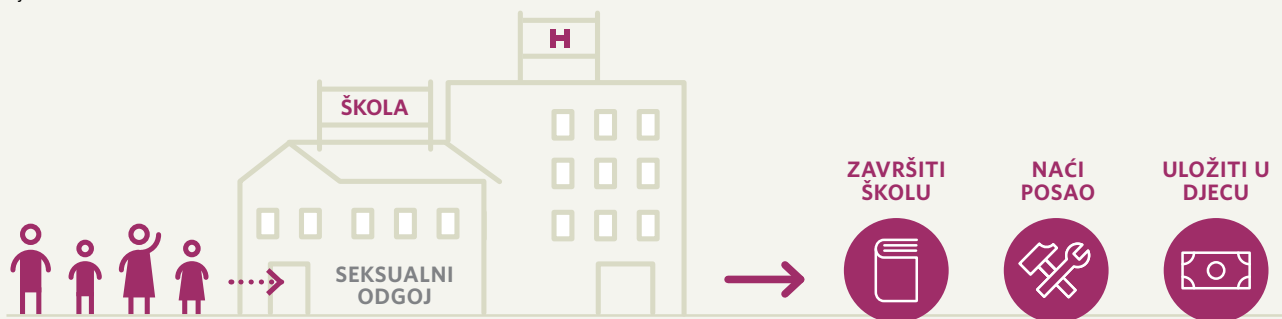
Siromaštvo i socijalna isključenost ograničavaju mogućnosti mladih, posebno djevojčica i djevojaka, da ostvare svoj puni potencijal. One često završe u zatvorenom krugu koji uključuje rani brak i trudnoću, rani prekid obrazovanja i nedostatak mogućnosti za zapošljavanje, što onda dalje potiče siromaštvo i isključenost koji se prenose sa generacije na generaciju.

→ Niko neće biti isključen

Osigurati da sve djevojčice i djevojke, uključujući i najranjivije, imaju znanje i sredstva da se zaštite od neželjene trudnoće je jedan od ključnih faktora za izlazak iz ovog kruga. To im omogućuje da odluče kada će i koliko djece imati. Time se povećavaju njihovi izgledi za dobro obrazovanje i zapošljavanje, što im onda pomaže da ulažu u zdravlje i obrazovanje njihove djece.

→ Šta treba uraditi?

Ulaganje u zdravlje i obrazovanje, uključujući seksualni odgoj djevojčica i djevojaka je ključno za izlazak iz kruga siromaštva i isključenosti, te za osnaživanje sadašnje generacije mladih da ulažu u njihovu vlastitu djecu.

¹ Svjetska banka, Baza podataka o siromaštvu i jednakosti.

Foto: UNFPA/Hayk Melkonyan

Rodno pristrani odabir spola

“Bila sam presretna da ću dobiti dijete. Koga briga hoće li biti dječak ili djevojčica?”
Anina majka

Ani ima 10 godina i dolazi iz Jerevana u Armeniji. Njen otac je preminuo prije nekoliko godina. Ani i njenog malog brata podiže majka, Anahit, koja ima mali kafić i prodavnicu rukotvorina. Ani ima mnogo ideja o tome šta će biti kad poraste, od umjetnice do progamerke, ali kako kaže, još uvijek ne zna koju će od tih mnogobrojnih mogućnosti odabrati kada odraste.

Samo kroz njegovanje kulture koja jednako cijeni muškarce i žene imat ćemo roditelje koji u potpunosti prihvaćaju svoju djecu bez obzira na njihov spol.

OMJER SPOLOVA PRI ROĐENJU U ODABRANIM ZEMLJAMA/TERITORIJAMA

Zemlja/teritorija	Omjer spolova pri rođenju	Godina
Azerbejdžan	114	2016
Vijetnam	113.8	2012
Kina	113.5	2015
Armenija	112	2015
Albanija	110.9	2008-12
Crna Gora	110.2	2005-12
Indija	110.1	2010-12
Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija (sjeverozapad)	110.1	2005-13
Kosovo (UNSCR 1244)	109.6	2008-12
Gruzija	109	2015
Južna Koreja	105.3	2013

Omjer spolova pri rođenju = broj rođenja muških beba na 100 rođenih ženskih beba. Na osnovu podataka o registraciji rođenja (procjene u Kini, Indiji i Vijetnamu).

Izvor: prilagođeno i ažurirano iz: Sprečavanje rodno pristranog odabira spola u Istočnoj Evropi i Centralnoj Aziji, UNFPA Istočna Evropa i Centralna Azija, Tematska publikacija br. 4, 2015.

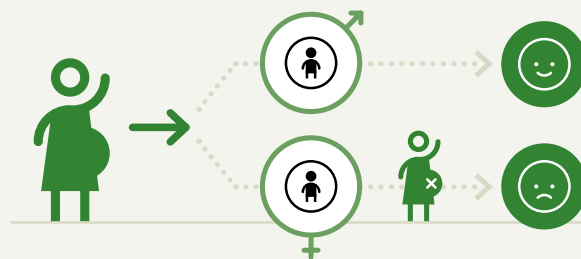
→ Situacija

Kada se Ani rodila prije deset godina, kao djevojčica je bila u manjini. Tada je u Armeniji na svakih 100 rođenih djevojčica rođeno 115 dječaka. Visoka odstupanja u omjeru spolova poput ovog nisu neuobičajena u regiji. Postoje i u južnom Kavkazu i na Balkanu gdje patrijarhalna društva malo cijene djevojčice, a roditelji sa smanjenjem brojnosti porodica, planiraju sastav njihovog potomstva kako bi osigurali da je bar jedno od njihove djece dječak. Zapravo, neke od zemalja regije spadaju u zemlje sa najvišim odstupanjima u omjeru spolova pri rođenju u svijetu (vidi grafikon).

→ Niko neće biti isključen

Na individualnom nivou žene se u zemljama gdje se vrši odabir spola suočavaju sa snažnim pritiskom članova porodice i šire zajednice da rode muško dijete. Mogu biti izložene nasilju, posebno psihološkom nasilju, ukoliko ne rode dječaka. Također mogu biti prisiljene na abortus, ponekad i više njih, ukoliko nose neželjene djevojčice.

→ Zbog čega je to važno?

Nejednak omjer spolova nije samo demografska anomalija. On ima svoje konkretne negativne posljedice. Samo u Armeniji će do 2060. godine „nedostajati“ približno 100.000 djevojčica ukoliko se nastave trenutni trendovi. To znači da mnogi muškarci neće naći partnera i mnogi će otići u inostranstvo da zasnuju porodicu. Ni jedan scenarij nije obećavajući za zemlje koje se već bore sa masovnim iseljavanjem i opadanjem stanovništva. Stručnjaci također očekuju porast krivičnih djela, kao što je trgovina ljudima, rodno zasnovano nasilje i prisilni brak.

→ Šta treba uraditi?

Potrebni su odlučni koraci za borbu protiv ukorijenjenih rodnih nejednakosti i diskriminacije. To podrazumijeva školske obrazovne programe, kampanje za podizanje svijesti i osnaživanje žena u poslovnom okruženju i javnom životu. Ove aktivnosti uključuju i jačanje finansijske nezavisnosti žena kroz reformu zakona o nasljeđivanju, te mirovinskih i drugih socijalnih shema. Finansijski poticaji za porodice sa djevojčicama kako bi se uklonio utisak o ekonomskom teretu koji one predstavljaju također mogu biti djelotvorna mjera. Samo njegovanjem kulture koja jednako cijeni muškarce i žene imat ćemo roditelje koji u potpunosti prihvaćaju svu svoju djecu, bez obzira na njihov spol.

